

Ђорђе
Шћеповић
Док цртах
мапу својих
путовања

едиција
поезија

Издавачка кућа АРТО / Едиција ПОЕЗИЈА

едиција
поезија

Ђорђе Шћеповић

**Док цртах мапу својих
путовања**

Подгорица 2016.

ПРЕДГОВОР

Збирка поезије *Док црџах мају својих љушовања* пјесника Ђорђа Шћеповића пјева о путовањима лирског субјекта по предјелима личне прошлости, језика и духа. Структурно подијељена у двије веће цјелине *Тумачи* и *Језичање* ова књига поезије садржи укупно двадесет и пет пјесама, и то дванаест у првој и тринаест у другој цјелини. Ријеч је о шестој књизи поезије Ђорђа Шћеповића која доноси добру поезију у тренутку кад у нас постоји читав низ лоших пјесника и књига поезије, то јест кад постоји пјесничка хиперпродукција. У овој књизи поезије добили смо пјесме које у овом тренутку приказују истинске могућности и значајне манифестације црногорскога језика и културе.

Нека ми одмах на почетку буде дозвољена једна књижевна аналогија, за које, иначе, сматрам да нијесу случајне и произвољне чак и кад су тако временски и просторно удаљене. Само књижевност може да допусти вертикална и хоризонтална шетања по текстовима цивилизације и човјекове културе. Наиме, пјесма по којој је и збирка добила назив *Док црџах мају својих љушовања* неодољиво подсјећа на почетак путописног романа *Сенџименџално љушовање* Лоренса Стерна и то на поглавље *Калуђер*. Управо лирски субјекат и глас из Шћеповићеве поезије као да је стиховао Стернову

прозу. Као и Стернов јунак Шћеповићев лирски субјекат на самоме почетку свога путовања доноси одлуку да просјаку не да ни новчић¹.

Тако и ова пјесма која се налази на почетку збирке назначује почетак путовања лирскога субјекта кроз поезију и кроз ријечи, а библијски подтекст присутан је у скоро свакој пјесми ове збирке. Тај нам почетак симболично најављује пјесника, оног којег затичемо у програмскоме тексту збирке, у пјесми *Језичање: мој језик је храјав, избраздан и ружан / Мој језик је ѿ-ламција, бојохулник, нишков / Око мојеј језика се коиља ломе / бојеви бију и ѿагају ѿаве / Мој језик је кушао слагоден и ѿрожђе /најсѿарија вина / Паундова слова / вукао се ѿлочницима / црѿао фасаде.*

У свакој пјесми јавља се лирски субјекат који твори себе кроз ријечи и стихове. Он је Творац. Творац аскета. Рима и стихови су сведени, оштри и јасни. Пјесник вјерује у њих, али је скептичан у погледу њихова дејства: *моја су чуда кривудава слова / од којих неће ѿролегдаѿи слијеѿи / од којих неће ѿроходаѿи хроми. У збирци Док црѿах маѿу својих ѿушовања пјева снажан и оштар епски глас који је смирен и уједначен лирском формом и стихом. Пјева о стањима духа и човјековој патњи и прошлости на профетски начин. Пјева о ѿудској слабости на начин на који су то радили библијски*

.....
¹ Уп. Свака нељубазна речца коју сам му казао угура се опет у моју машту; помислих да нисам имао права над бедним фрањевцем него да га одбијем; и да је та казна била довољна и за разочараног човека и без додатака опорних речи...Тек сам кренуо на пут, па ћу се научити памети током даљег путовања. (Лоренс Стерн, Сентиментално путовање, Рад, Београд, 1963, стр. 8)

пророци (*Бијак њојришће многих бишака / вођених у њеово име / и бијак слаб за њеове кушње и бијак син њосрнули / у очевом тласу изјубљен*), иако се одриче своје профетске и јеванђељске природе.

Он декламује своју самоћу у ријечима и пјесмама, и усамљеничку судбину поезије због које га *неће никад руља линчоваши, и неће носиши комад дрвета и вијенац од најбољеј шрња и њеово ће чело осташши цијело, нешакнушо*. Судбина пјесника у нашем времену заиста јесте донкихотовска и усамљеничка, зато што поезија и јесте у овом тренутку, у нашем времену мање популаран род који је мање популаран управо из разлога што се у њој могу прочитати најтеже истине о нама самима и човјековој судбини.

Честа је заблуда међу читалачком публиком данас да је поезију лако писати и још лакше читати, тако се пјесник у пјесми *Ојорука* разбијајући модерни мит о поезији пита: *Колико килограма ташње нужно је за једну ваљану строфу?* И заиста, пјесник збирке о којој је ријеч као да је сваки стих извлачио из сопственог искуства, из патње, из страдања и преносио га на папир, да је *иешелом цршао мају својих њушовања у најрај* онако како су му се догађала. Да је аутор пјесме откривао уназад можемо закључити пратећи и два датума назначена у тексту – децембар 2015. и новембар 2014.

Не треба занемарити парадоксалну чињеницу да је најчитанији класик црногорске књижевности писао у стиху, и то класик како га дефинише Хорхе Луис Борхес: *Класична књига је књига коју генерације људи, усљед најразличитијих њонуда, читају с одушевљењем и шајанственом оданошћу*. Надаље, Борхес каже да је

класична књига „она књига коју су једна нација или група нација током дугог времена одлучили да читају, као да је на њеним страницама све пажљиво промишљено, фатално дубоко попут космоса и подстицајно за бесконачна тумачења“, како Његошево дјело за нас јесте, фатално и дубоко попут космоса, израз најдубљих мисли и највећег домета црногорског језика и црногорског бића, као што је Гетеово дјело генијално за Њемце и Аустријанце, или Шекспирово за Енглезе и Американце, вјероватно је онда добро питање зашто је у данашњем времену, код модерних стваралаца поезија тако занемарена?

Као и Борхес вјерујем да вријеме поезије опет долази, да ће пјесник и писац опет бити пјевач, те да су за нашу умјетност, културу и језик књиге, као што је књига *Док црпшах майу својих ѿшовања*, насушни хљеб из којег ће будуће генерације сазнавати о нама, о томе какви смо били, како смо говорили, што су наше патње и наше радости биле; и зато вјерујем да ће у овом, или у неком будућем времену, овакву поезију људи читати и знати тачно ко смо били ми који данас живимо.

Етхем Мандић

Тумачи

Тумачи Снова

Александру Радоману

Они ће објаснити наш Текст
и Нас ће објаснити, онако успут,
нашим демонима надјенуће име
нашим утварама надимак од миља
а како ли ће Патњу нашу звати
које ли ће име Страху дати
и бескрају нашем

Ушетаће међу наша слова
одважно и лако, дугим корацима
словослагаче ће произвести у Апостоле Олова
а онда нам сатима говорити
о нама самима

Они ће објаснити пакао,
и што је то тама,
у једном ће крику наћи космос читав
и саопштити га оном који слуша
и који ће чути
извјештај о Нама
Тумачи Ватре, Ватром нетакнути

Ући ће у наше књиге, у царство осаме,
нарушиће мир дивног уточишта
Тумачи снова, објасните ме,

Док из једног Ништа творим друго Ништа!

Пун лонац кафе и дактилографи

Никада нијесам вјеровао у радне собе
у радне столове
у прашњаве фотеље и писаће стројеве
који чекају да их пустим у погон

Никада нијесам вјеровао у радно вријеме
једног дактилографа
у пун лонац кафе и ритуале
у посебности, велике и мале
једног обичног дактилографа

никада нијесам вјеровао у велике приче
о малим дактилографима
светост диктата је једина истина
коју никада нијесам
исмијао

Док цртах мапу својих путовања

док у раном јутру
у зимском капуту
и муком у стомаку
у омиљеном кафеу
испијам прву кафу
и по столу препуном
пепељара и издања дневних новина
пепелом цртам мапу
мојих путовања у натраг

прићи ће ми човјек
и понудити мршаву руку
и понудити избраздан отворен длан
без и једног изговореног слова
без и једног гласа написаног
О, не, нећу ставити новчић у ту руку
О, не, нећу бацити новчић на тај длан
могао бих наружити његово лице
гримасом слабости
гримасом узнемирене таштине
нек иде у миру
са срџбом на уснама

На сребрној тацни

За парче *сјоредној* *неба*
и *ђаволовој* *груја*
послужићу себе самог
на тацни од сребра
војсци канибала понудићу ребра
поховано срце и двије кришке хљеба
сервираног себе
Ја, њихов понизни слуга

За једно једино парче *ђаволовој* *груја*

Онај који отвара врата за даље

Колику само моћ има
радник на аутопуту
који с палицом у руци
наизмјенично пропушта аутомобиле

неизрецива моћ, од осам
до шеснаест часова
док колоне бијесних возача
бесомучно трубе

он је тај који отвара врата за даље
након тога магија престаје
и опет је слабо плаћени
упосленик велике компаније

у шеснаест часова он одлази кући
једе ручак од јуче
и рутински, уиграно
задовољава једну несрећну
жену

Ако се вратиш у наше прошлости

Ако се вратиш у наше прошлости
у предворја нас оваквих
наћи ћеш нас безмало исте
на истим мукама у истим молитвама

Ако се вратиш у наше прошлости
наћи ћеш нас на истом мјесту
у истом углу сакривене
од истих зидова заточене

Ако се вратиш у наше прошлости
наћи ћеш нас непомичне
у истим постељама успаване
од истих страхова прогоњене

Ако се вратиш из наше прошлости
чекаћемо те
ми овакви
у другим собама у другим градовима
и са греховима много већим

Ђорђе Шћеповић
ДОК ЦРТАХ МАПУ СВОЈИХ ПУТОВАЊА

Издавач | **АРТО**
Подгорица, Бокешка 8
Едиција | **ПОЕЗИЈА**
За издавача | **ЗОРАН РАКОЧЕВИЋ**
Главни уредник | **ОГЊЕН САВИЋ**
Рецензенти | **Љубомир Ђурковић, Новица Вујовић**
Дизајн и прелом | **АДЕЛА ЗЕЈНИЛОВИЋ**
Штампа | **ГРАФО БАЛЕ**, Подгорица
Тираж | **300**
Мјесто и година издања | **ПОДГОРИЦА, 2016.**
ПРВО ИЗДАЊЕ
© Copyright
Ђорђе Шћеповић

Штампање ове књиге помогли су
СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА СПОРТ И КУЛТУРУ ГЛАВНОГ ГРАДА
и
ФАКУЛТЕТ ЗА ЦРНОГОРСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISBN 978-9940-9707-1-0
COBISS.CG-ID 29622032